

DR. KOLLÁTH GYÖRGY alkotmányjogász
az **ELTE** és a **TF** c. egyetemi docense, ügyvéd
1122 Budapest, Városmajor u. 43.
www.kollath.com, www.kollath.hu
Tel/fax: 4570639, gkollath@chello.hu

Független jogi szakmai vélemény
a magánszakértő igénybevételével kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdésekről

Tényállás, a munka keretei

Felkérésre vállaltam, hogy ***független jogi szakmai véleményt készítek*** a magánszakértő perbeli igénybevételével kapcsolatos elvi, és az ahhoz kapcsolódó egyes gyakorlati kérdésekben. Az irányadó, ***leszűkített tényállás*** az, hogy a fél polgári perben perújítást kezdeményezett, kérelméhez csatolta egy általa, megbízással felkért, ugyanakkor állandó igazságügyi szakértőként is perekben, szokásosan kirendelt okleveles építész-mérnöki szakértő szakvéleményét. Erre feltehetőleg azért volt szüksége, mert vita támadt egy lakóépület kivitelezésének 1999-re visszavetített költség-viselése tekintetében. A szakértő műszaki normatívák mentén azt kísérelte meg feltárni, kiszámolni, hogy vajon reális volt-e a korábbi számszerűség, ill., hogy miként lehet megítélni a teljes bekerülési érték X %-ában az eredeti díj-tételt. Összegző szakértői javaslata mégis ambivalens: továbbutalja a kérdés megválaszolását tételes költségvetés elkészítésére, s mindkét fél által elfogadott rezsioradíjra bízná a kalkulációt.

Jogi szakvéleményem nem tér ki építési, díj-megállapítási, s más, anyagi jogi vagy pénzügyi kérdésekre, hanem ***kizárólag a példa perjogi elemeire koncentrálok***.

A fél perújítása a fentiek alapján I. fokon sikertelen maradt, ezért jogorvoslatot kíván előterjeszteni. Ehhez kér elvi-jogi támpontokat általános eljárásjogi és viszonylag konkrét perjogi kérdésekben. Ezek súlypontja, a fél által megjelölt mód és logikai rend szerint: mi számít tényállásnak, mi lehet nóvum, magánszakvélemény biztos támpont-e ehhez, mi a szakértői függetlenség, és mikor, mitől áll fenn ez?

Elemzés és következtetések

A magyar polgári eljárásjog európai, kissé poroszos hagyományok, intézmények mentén halad. Eltér az angolszász modelltől, melyben pl. esküvel megerősített bizonyítás is van, sőt sok jogvita a klasszikus boxmeccsek modelljét követi. E szerint a felek tág keretek közt vívnak, bizonyítanak és indítványoznak, hivatkoz(hat)nak csaknem bármire, aztán - ha nincsen kompromisszum - dönt az esküdtszék. Itthon szabad bizonyítási rendszer működik, a törvény csak a főbb bizonyítási eszközöket sorolja fel (pl. okirat, tanú, szakértő, szemle), elvként hozzáfűzve, hogy az bizonyít(son), akinek érdekében áll, hogy azt a bíróság tényként elfogadja. Kivételek vannak, de a bíróság immár nem letéteményese, sem felelőse az „anyagi igazság” kiderítésének, hanem szerepe mozdul a boxbírói szerep irányába. Hozott anyagból dolgozik, viszonylag szabadon dönt még a felek bizonyítási indítványai sorsáról is, majd az egészet egyenként, továbbá összességében mérlegeli, és a legjobb meggyőződése szerint bírálja el. E szerep esetenkénti hibás alkalmazása ún. eljárási hiba, mely köréből csak a súlyos, érdemre kiható, s felsőbb szinten sem orvosolható jön számításba: más, csip-csup baki nem számít. A bírósági I. és II. fok nem úgy működik, mint pl. a közigazgatási fórumrend: utóbbinál teljes körű felülvizsgálat lehet, míg bíróság előtt ez nagyrészt kizárt. II. fokon rendszerint nincs új bizonyítás-felvétel, sőt csak szélsőséges esetre nézve adott a bizonyítékok felülmérlegelése.

Régi perjogi intézmény a perújítás, aminek kulcsa az olyan nóvum, ami csupán később jött elő, de más bírósági határozat alapja lehetett volna, illetve lehetne most. Arra nézve, hogy ez

konkrétan mi minden lehet, nincs egzakt törvényi szabály, ergo szinte bármi: ténybeli és jogi hivatkozás (pl. semmisség) is. De új tényt állítani és azt bizonyítani mégsem ugyanaz, ha tehát az állítás igazol(hat)atlan marad, a bíróság elutasító határozatot hoz a perújítás megengedhetősége felől. Tehát egy jól felszerelt ilyen kérelem nem csupán határozott kérelmet tartalmaz, de fogható ténybeli/és-vagy jogi nívumot is, amihez bizonyítási indítványt fűz, s ez utóbbi lehet magánszakértői vélemény is.

Magánszakértő ugyan még a per előtt bárki lehet, de taktikai okból a legjobb, ha ő egyben már állandó igazságügyi szakértő is: két okból. Egy: tudja, hogy a bíróság mit és hogyan kíván, konyhakész anyagot tud prezentálni. Kettő: meggyőzőbb az ő véleménye, mert hiszen állandó partner a bíróságon, félti-óvja rendszerint a függetlenségét, habár nem tilos neki megbízási szerződéssel a bíróságon kívül mástól is munkát vállalnia. Utóbbi: tiszta polgári kötelmi jog: szerződés. A bírósági szakértői kirendelés: más, kötött jogcím. Van néhány olyan ügyfajta (pl. kisajátítás), amelyben már a pert megelőzően szakértő járt el, ő a későbbi perben épp' a függetlenséget, és az elfogulatlanságot szavatolva a bíróság idézésére bekapcsolódik, de nem szakértőként, hanem tanúként idézik. Máskor a bíróság azt mondja: a fél keresetéhez csatolt szakvélemény a fél előadásának számít, nem smafu, de e személy nem is perjogi garanciákkal védett, bíróság által kirendelt szakértő. Tudásuk azonos lehet, de perjogi szerepük és felelősségük mégis más. Sok következtetést és követelményt lehetne felsorolni ide, egyet említek: a bíróság által kirendelt szakértőt nyilatkoztatják az ún. "kizárás", leegyszerűsítve: az elfogult közreműködés tilalmáról, és a hamis szakvélemény-adás pont olyan bűncselekmény, mint a hamis tanúzás. Nem mindegy.

Ugyanakkor a szakvélemény(ezés)t túldimenzionálni sem kell. Azt igénybe venni a legtöbb esetben nem is kötelező, máskor csupán rész-összefüggésre vonatkozóan kérik, és *azt is csak egy bizonyítási eszköznek kell tekinteni a szabad bizonyítás rendszerében. Ezért van, lehet az, hogy a bíróság a szakvéleményben foglaltaktól más bizonyítékokra figyelemmel el is térhet, kvázi felülírhatja, csupán megindokolni tartozik eltérő okfejtését, következtetését.* Van mód ún. szakértői ellenbizonyítást kérni, legfeljebb viselni kell annak költségkihatásait. A bíróság előtti szakértői bizonyításnak, s a szakértő kirendeléssel kapcsolatos vita-szakasznak maguk a peres felek is aktív résztvevői. Tipikusan, akit-amit az egyik oldal indítványoz, azt a másik hevesen vitatja. Így van ez még a bíróság által kirendelt, kifizetett, mégsem teljes mértékben akceptált szakértő működése körében is, hát még akkor, amikor az egyik peres fél áll elő az általa esetleg busásan megfizetett szakértő (megbízott) véleményével. Megbízásnál a megbízó még utasíthatja is a megbízottját, legfeljebb az nemet mond, és kiszáll. 10 esetből kb. 6-7-szer ezért sem áll meg a magán szakértői vélemény, hanem a bíróság azt felülvizsgálhatja.

Bármelyik szakértőről is van szó: a függetlenséget nem csupán a kötött szakmai metodika adja. Azt állítani nem jó, hogy egy egységes szabvány kötelező, feltétlen alkalmazása ab ovo függetlenné, elfogulatlanná avatja az embert: ez így ui. nem alapos. Lehet már a kiinduló pont is hibás, avagy lehet a munkahipotézis fals, lehet, hogy a feltett kérdés 100 %-osan meg sem válaszolható, és elemi joga minden félnek, hogy vitassa az ellenfél saját vagy közvetett állításának megalapozottságát. *Önmagát győzi meg egy magán-szakvéleménnyel a peres fél, és nem okvetlenül a bíróságot. Teli van a Pp. a szakértői kirendelés és közreműködés keretszabályaival, garanciáival, korlátaival, és tőlünk Nyugatra ezt komolyan is veszik.* Itthon is erre mozdul a szisztéma: egyre kevésbé áll meg, hogy pl. a rendőrség szakértője a nyomozástól a II. fokú ítéletig tótumfaktum - szemben a gyanúsított védekezésével. Szlogen: nem csupán függetlennek kell lenni, de annak is kell látszani!

Nem tisztzem értékelni a konkrét ügy fejleményeit, de röviden kommentálni talán ildomos. Helyes az a bírósági következtetés, hogy a fél által szerződéssel alkalmazott, egyébként igazságügyi szakértő véleménye jogi jellegében ugyanaz, mintha azt a fél írta-mondta volna. De az már túlzás, illetve hibás és egyoldalú megközelítés, ha e címen - voltaképpen a fél közvetett, mégis nyomós érveit, nívum-állítását, mérvadó következtetését – ejti a

tárgyalhatóság köréből, mivel ezzel a felet „ejti”, őt fosztja meg az érdekében álló, sőt a kockázatát jelentő tény, körülmény bizonyításától, kérelme megalapozásától. Ha ez és így történt: az hibás, önkényes volt.

Tudni kell: magáról a perújításról a bíróság jó esetben két szakaszban határoz: előbb a kérelem „befogadásáról”, tárgyalásra alkalmasságáról, és utóbb, majd egzakt bizonyítást lefolytatva, a petitum érdeméről, valóságos esélyeiről. Ha viszont már az első lépcsőben formai okból - a magánszakértői véleményt, mint a fél beadványának és argumentációjának kulcsát – elutasítják, akkor sosem derül ki: mit ért volna az valójában. A szabad bizonyítási rendszer nem csupán a bíróság esélye, de a feleké is: joguk, módjuk van mindazzal előhozakodni, ami igazuk és állításuk alátámasztására alkalmas. Majd aztán azt mérlegelik. Ha azt mondaná a bíróság, hogy teli van kételyekkel a magánszakvélemény, vagy azt, hogy az maga is továbbutalta a feladatot, akkor állítható, hogy nincs olyan, illetve annyi nívum, ami a megújításhoz szükséges. De élből azon a címen „elutálni” nem lehet, hogy nem ő rendelte ki, nem hisz neki, úgy tekinti, mintha semmi sem volna. Okirati bizonyíték van, el kell bírálni.

Kérdés volt, hogy miféle az a nívum, ami jogszerű alapja lehet a perújításnak (Pp. 260. §). Eltekinthetünk a törvényben más esetkörre jelölt ítélt dologtól, és a bűncselekménnyel kiváltott „buktató” is, marad: **oly tényre vagy bizonyítékra (!!!!), illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozás, amelyet a perben nem bíráltak el, feltéve, hogy az elbírálás kedvezőbb határozatot eredményezett volna. /Pp. 260. § (1) bekezdés a) pont.** Van tehát ezt alapul véve megoldás! Ugyanis a fél perújítási kérelme okirat, pont úgy, mint a hozzá csatolt magánszakvélemény. Tekinthető a magánszakértői vélemény okiratnak, az viszont evidensen bizonyíték (Pp. 190. §), ergo fennáll a Pp. 260. §-ában jelölt feltétel – elvileg. Kivétel: ha az e célra is alkalmatlan.

Fogós kérdés, hogy mi a tényállás (remélem, nem elírás, és nem tényállítás az igazi kérdés, mivel e két dolog nem ugyanaz)? Utóbbi egy momentum, egy jogi tény, pl. egy szerződésszegés. A tényállás ellenben a perben releváns, összetett kiindulópont: mi történt, mikor, kik által, hogyan és miért? Komplex valami: a jogvita tárgyi gyújtópontja, ami majd jogi értékelést, törvényekkel való egybemérést kap. Ebben nem kell jognak szerepelnie, ez maga a puszta fizikai valóság. Ám a Pp. 260. § szerint mégsem muszáj ilyen komplexitású nívummal előállni, elég lehet egy szem új bizonyíték is, ami az ügyet megfordítja, új megvilágításba helyezi. Pl. előkerül egy addig ismeretlen tanú, aki vallomást tesz, s általa az addig hiányzó láncszem a helyére kerül, összeáll a kép. Perújító nívumnak egyetlen releváns tény, körülmény, bizonyíték is elég lehet. Erre kell építeni, ha van mit.

Összegezve: a szabad bizonyítás rendjében is van mód magánszakértői véleményt a fél állításának, következtetésének, igazának az alátámasztására benyújtani. Azt nem veszik egy tekintet alá a bíróság által jogi garanciákkal kirendelt szakértő munkájával, de figyelmen kívül sem hagyhatják, hiszen az jogi lényegében egyezik a fél saját előadásával, amitől: s így perbeli jogai érvényesítésétől őt megfosztani nem lehet. Azt megteheti a bíróság, hogy nem idézi meg tanúként az ilyen, felkért szakembert, de okiratként, s így bizonyítékként mégis köteles keze munkájával foglalkozni: új bizonyíték hiányára hivatkozva korrekt elutasítás tehát nem jöhet. Ha mégis, a jogorvoslat a Pp. 260. § (1) bekezdés a) pontja alapján eredményes lehet.

Csatolom még a Pp-nek a perújítás feltételeire vonatkozó szabályainak fénymásolatát.

Budapest, 2007. május 15.

Kolláth György